

Shrnutí výroční zprávy orgánu EBA za rok 2023

Výroční zpráva Evropského orgánu pro bankovníctví (EBA) za rok 2023 představuje jeho hlavní úspěchy a činnosti vykonávané v rámci plnění jeho mandátu a pracovního programu za posledních 12 měsíců. Úspěchy orgánu EBA jsou prezentovány v kontextu makroekonomického a geopolitického vývoje.

Zpráva zdůrazňuje poslání orgánu EBA přispívat ke stabilitě a účinnosti evropského finančního systému prostřednictvím jednoduché, soudržné, transparentní a spravedlivé regulace a prostřednictvím dohledu, z něhož budou mít přínos všichni občané EU.

Dokončení provádění rámce Basel III v EU

Orgán EBA zveřejnil plán pro provádění rámce Basel III, který je v souladu s novými právními předpisy EU v oblasti bankovníctví, tj. nařízením o kapitálových požadavcích (CRR 3) a směnicí o kapitálových požadavcích (CRD 6). Orgán EBA se zaměřil na obecné pokyny k výkaznictví, tržnímu riziku a internímu modelu. Mezi klíčové oblasti činnosti patřily sekuritizace, emise kapitálu, rizika likvidity, úroková rizika a sbližování dohledu, přičemž v roce 2024 a v následujících letech se očekává rozšíření činnosti o 140 nových mandátů. Kromě toho orgán EBA pracoval na právních předpisech týkajících se investičních podniků a vydal aktualizace předpisů týkajících se krytých dluhopisů, vlastního kapitálu, správy a řízení a rozmanitosti. V nadcházejících letech se očekává zaměření pozornosti orgánu EBA na posílenou kontrolu přístupu na trh třetích zemí a úrokové riziko investičního portfolia (IRRBB).

Provedení zesíleného celounijního zátěžového testu

V roce 2023 provedl orgán EBA celounijní zátěžový test, přičemž vzorek rozšířil na 70 bank v 16 zemích, a pokryl tak 75 % bankovních aktiv EU. Test posuzoval odolnost bank podle základního a nepříznivého scénáře a zahrnoval rovněž prognózy orgánu dohledu shora dolů, pokud jde o čistý výnos z poplatků a provizí. K vyhodnocení dopadu ekonomických nejistot byly nově zahrnuty podrobné údaje o úvěrových ztrátách v rámci odvětví bankovníctví. Výsledky ukázaly, že navzdory silné recesi, vysoké inflaci, rostoucím úrokovým sazbám a úvěrovým rozpětím zůstávají evropské banky odolné.

Kromě toho orgán EBA provedl ad hoc analýzu nerealizovaných ztrát z dluhopisů a uvedl, že k únoru roku 2023 držely banky nerealizované ztráty z dluhopisů v zůstatkové hodnotě 75 miliard EUR, jež byly zmírněny zajištěním ve výši 38 miliard EUR. Tyto ztráty byly považovány za zvladatelné. V souvislosti s balíčkem k dosažení 55% snížení emisí (Fit for 55) orgán EBA rovněž zahájil přípravu scénáře pro riziko související s klimatem, aby mohl vyhodnotit odolnost finančního sektoru a poskytnout podporu při přechodu na nízkouhlíkové hospodářství v zátěžových podmínkách.

Údaje jako služba zúčastněným stranám

Orgán EBA pokročil ve své strategii pro data a zaměřil se na vylepšení postupů získávání, sdílení a analýzy regulačních údajů prostřednictvím platformy Evropské centralizované infrastruktury pro údaje z oblasti dohledu (EUCLID). To umožnilo zlepšit tok údajů mezi zúčastněnými stranami, zvýšit transparentnost a posílit analýzu rizik a dodržování právních předpisů. Strategie rovněž podpořila zřízení datového centra v rámci pilíře 3 a posloužila v rámci přípravy na provedení studie transparentnosti v roce 2023, která poskytla více než 1,2 milionu datových bodů. Kromě toho orgán EBA dokončil standard pro model datových polí (Data Point Model) verze 2.0 s cílem zefektivnit procesy vykazování, snížit náklady a umožnit digitální podávání zpráv pro regulatorní účely. Orgán EBA pracoval na integraci rámců pro podávání zpráv pro účely dohledu, statistiky a řešení krize, přičemž využíval technologických inovací ke snížení zátěže spojené s vykazováním a nákladů na dodržování předpisů a zároveň podpořil řešení regulačních technologií (RegTech).

Plnění mandátů v oblasti digitálního financování a nařízení MiCA/DORA

Orgán EBA pokročil ve své práci na nařízení o digitální provozní odolnosti (nařízení DORA) a nařízení o trzích kryptoaktiv (nařízení MiCA). Cílem nařízení DORA, jež bude účinné od ledna 2025, je zlepšit digitální provozní odolnost finančního sektoru EU. Orgán EBA spolu s dalšími evropskými orgány dohledu zahájil konzultace a vypracoval návrhy politik v oblasti řízení rizik informačních a komunikačních technologií (IKT) a hlášení incidentů. Tyto orgány se rovněž připravily na dohled nad poskytovateli kritických IKT z řad třetích stran.

Nařízení MiCA, které je v platnosti od června 2023, upravuje problematiku kryptoaktiv. Orgán EBA zahájil konzultace o technických normách pro vydavatele tokenů vázaných na aktiva (ART) a elektronických peněžních tokenů (EMT), přičemž se zaměřil na správu, zátěžové testování a přístup na trh. V rámci podpory transformace odvětví zveřejňoval orgán EBA obecné pokyny, vybízel k včasnému dodržování předpisů a vypracoval rámce dohledu. Rovněž sledoval finanční inovace, jako jsou kryptoměny, umělá inteligence a novinky velkých technologických společností (BigTech), a prostřednictvím Akademie EU pro dohled nad digitálními financemi zároveň spolupracoval na vypracování osnov odborné přípravy pro dohled nad digitálními financemi.

Posílení kapacity pro boj proti praní peněz a financování terorismu v EU

V roce 2023 orgán EBA posílil svou schopnost bojovat proti praní peněz a financování terorismu v celé EU. Aktualizoval své příslušné obecné pokyny a vydal nové, přičemž se zaměřil na poskytovatele služeb souvisejících s kryptoaktivy a na dodržování omezujících opatření. Prioritou bylo rovněž řešení takových témat, jako je snižování rizik a přístup k finančním službám pro zranitelné skupiny. Orgán EBA podpořil řízení rizik praní peněz a financování terorismu a za účelem koordinovaného dohledu zřídil více než 260 kolegií pro boj proti praní peněz a financování terorismu.

Mezi klíčové iniciativy patřilo spuštění centrální databáze orgánu EBA pro boj proti praní peněz a financování terorismu (EuReCA), což je centrální databáze sledující nedostatky v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu, a zrevidoval obecné pokyny k převodům peněžních prostředků a kryptoaktiv. Orgán EBA rovněž usnadnil přechod na nový orgán pro boj proti praní peněz, zajistil

hladké předání povinností a přispěl k vytvoření budoucího rámce pro boj proti praní peněz a financování terorismu.

Provádění plánu v oblasti ESG

Orgán EBA pokročil ve svém plánu pro environmentální a sociální oblast a oblast správy a řízení (ESG), přičemž se za účelem podpory udržitelné transformace EU zaměřil na začlenění rizik ESG do bankovního rámce. Mezi klíčová opatření patřilo posouzení obezřetnostního přístupu k rizikům ESG, zveřejnění zprávy o úloze environmentálních a sociálních rizik a návrh zlepšení s cílem urychlit jejich začlenění do příslušných postupů. Orgán EBA rovněž vydal obecné pokyny k řízení rizik ESG a pracoval na zlepšení transparentnosti prostřednictvím ukazatelů hlavních nepříznivých dopadů. Tematicky se zabýval se greenwashingem (lakováním nazeleno) ve finančním sektoru a poskytoval poradenství v oblasti zelených úvěrů a hypoték. Kromě toho se orgán EBA v souvislosti s balíčkem „Fit for 55“ připravil na analýzu scénářů pro rizika související s klimatem, která má posoudit odolnost finančního sektoru vůči těmto rizikům.

Posouzení rizik

Orgán EBA pokračoval v posuzování rizik a zranitelných míst v bankovním sektoru EU a zaměřil se na stávající výzvy, jako je ruská invaze na Ukrajinu, nestabilita finančních trhů, inflace a rostoucí úrokové sazby. Navzdory těmto výzvám zůstal bankovní sektor EU odolný a vyznačuje se vysokou kapitalizací (poměr kmenového kapitálu tier 1 je na úrovni 16 %) a solidní ziskovostí. Přetrvávají však rizika spojená s rostoucími úrokovými sazbami, zpomalením hospodářského růstu a operačními riziky, jako jsou kybernetické hrozby. Orgán EBA monitoroval likviditu, zatížení aktiv a plány financování a zveřejnil klíčová zjištění v příslušných zprávách, jako je zpráva o posouzení rizik, studie likvidity a „teplotní mapa“ znázorňující řízení úrokových rizik.

Ozdravení a řešení problémů

V roce 2023 orgán EBA posílil rámec pro ozdravné postupy a řešení krize tím, že vypracoval obecné pokyny k provádění nástrojů rekapitalizace z vnitřních zdrojů a testování způsobilosti k řešení krize. Za účelem harmonizace ozdravných plánů vydal konečné znění obecných pokynů k celkové schopnosti ozdravení. Orgán EBA rovněž sledoval sbližování rámce pro řešení krize a navyšování zdrojů v souvislosti s minimálními požadavky na kapitál a způsobilé závazky, aby bylo dosaženo lepší připravenosti na krize a odolnosti vůči nim.

Platební služby

Orgán EBA pracoval na zvýšení efektivity, bezpečnosti a pohodlnosti maloobchodních plateb v celé EU. Klíčovým výstupem bylo srovnávací hodnocení zaměřené na povolení pro platební instituce podle druhé směrnice o platebních službách (PSD2), které sice poukázalo na zlepšení v oblasti transparentnosti, ale také na nesoulad právních předpisů. Orgán EBA podporoval Evropskou komisi při vypracovávání třetí směrnice o platebních službách (PSD3) a pokračoval ve vyhodnocování údajů o platebních podvodech.

Ochrana spotřebitelů a vkladatelů

V roce 2023 orgán EBA dosáhl pokroku v ochraně spotřebitelů a vkladatelů tím, že koordinoval činnosti v oblasti fiktivních nákupů, vypracoval ukazatele retailového rizika a zveřejňoval zprávy o ochraně spotřebitelů. Mezi klíčové iniciativy patřilo zlepšení transparentnosti úvěrových služeb a vyřizování stížností. Orgán EBA rovněž zrevidoval systémy pojištění vkladů a analyzoval změny v krytí vkladů, čímž byla posílena ochrana vkladatelů a finanční stabilita.

Sbližování a nezávislost v oblasti dohledu

Orgán EBA vystupoval jako mediátor ve sporu mezi španělským a belgickým systémem pojištění vkladů a zavedl společná kritéria evropských orgánů dohledu týkající se nezávislosti dohledu. Provedl také několik srovnávacích hodnocení zaměřených na udělování povolení, zacházení s hypotečními dlužníky a kvalifikované účasti, jejichž cílem bylo zlepšit postupy dohledu a řešit vznikající rizika napříč odvětvími.